

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

Štev. 10 (No. 10).

Chicago, Oktober, 1906

Leto I. (Vol. I.)

Od blizo in daleč.

Strašne, grozne muke prenašajo junaki ruske revolucije. Temna, gorostasna so poročila, ki prihajajo iz Sibirije v svet, kjer žive politični prognanci, žrtve ruskega despotizma. Lakota, škorbut, kolerina in druge nalezljive bolezni so njih tovariši. Smrtna kosa vsled teh strašnih tovarišev grozno kosi med starčki, mladeniči in ženskami.

Iz vasi Nižneje Kumpalolskoje pišejo prognanci:

"Mi moramo živeti v podzemeljskim luknjam podobnih kočah v družbi Ostjakov, ki so okuženi z grozno sifilistično boleznijo. Strašni obrazi nas vedno opominjajo, da bomo tudi mi postali brezposna in brezustničasta bitja, ako bomo dlje časa žveli v ti družbi. Ta bolezen gospodari v vsi vasi, in dozdeva se, kakor da bi bil zrak z bacili te strašne bolezni napolnjen."

Prognanci so prosili, da bi sem jim dovolilo stanovati v stražnici, ki se navadno rabi za paranje mrličev. Ali okrajni uradnik jim je to prošnjo odbil, češ, da se v mrtvašnici stanovati ne more. Nekateri prognanci počasi lakote umirajo, kajti 5 kopejk dnevno je vendar premalo za preživljenje ene osebe. Ostjaki pa plačajo za celdnevno delo na polju s kosom črnega in črno juho, ki se imenuje kulaga. Nekateri prognanci so hoteli s silo urediti v ječo, da bi imeli vsaj stanovanje in hrano. Ali tudi ta črna molba ni imela vspeha.

V takih razmerah živi na tisoč prognancev evnuški slovanski časnikarji pa trdijo, da car, batjuška po očetovski skrbi za svoje otroke — državljane.

— Pogreb socialističnega Fleischmana v Nürnbergu, v Nemčiji, katerega je ustrelil neki garjevec, ko je hotel zabraniti pretep med stavkajočimi delavci in garjevci, je bil glasen in očividni protest proti modernim sužnjodržcem — kapitalistom in njihovim privezkom. 20—25 tisoč ljudi je spremenilo umorjenega sodruga na pokopališče. Na stotine vencev so darovali organizirani delavci svojemu umorjenemu tovarišu. Vsi govorniki so bili hudodelstvo morilčev. Po končanem pogrebu so odkorali delavci pred tvornico, na čelu bobnarji delavskega telovadskega društva in iz tisoč grl so grmeli fejklici ravnatelj tvornica — sokrivcu morilca.

Z žalostjo moramo tudi mi konstatirati, da so dandanes taki umo-

ri lahko vrše nad delavci v vseh kapitalističnih državah, ne da bi bili krivci kaznovani, ker se da ljudstvo od frazerjev-sleparjev vleči za nos.

— Rimski poulični železničarji so zopet pokazali delavcem, kako je treba nastopiti proti današnjim vrotom v človeški družbi — kapitalistom, ako ti nameravajo izvršiti zavraten napad na delavce.

Mestni odbor je odločil, da se vozi po mestu vsaki dan v varstvu dveh civilnih policajev voz za vežbanje. Ali rimski poulični železničarji so ti garjevski šoli naredili z enim mahlejem konec.

Komaj je voz z garjevskimi učenci zapustil remizo, že so pričeli železničarji voziti svoje vozove v remizo. V poldrugi uri je bil zadnji voz v remizi.

Ta nepričakovan odpor je povzročil velik učinek. Dve uri kasneje je že mestni svet odredil, da se voz z učenci-garjevci ne bo več prikazal na ulico.

In to delo pouličnih železničarjev v Rimu dokazuje zopet jasno kot beli dan, da le odločen odpor, stavka, bojkot itd. izvojujejo delavcem zmage, kapitalistom pa zasekajo smrtne rane.

— Iz zmedenih brzozavnih poročil je razvidno, da so se v Reki na Hrvaškem zopet kar na debelo in navskriž pretepalj Slovenci, Hrvatje, Nemci, Lahi in Ogri. Vzroki? Narodni razpor.

Narodni razpor v 20. stoletju! Človek bi se smejal, če ne bi bila to kruta resnica.

Ako bi bili narodi v Avstriji pametni, bi rekli: Advokati, duhovniki, princi, grofi, škrici sploh, če vam je toliko za narodnost, pojdite sami na cesto, pa se pretepaajte, kolikor vas je volja. Nas, narod, produktiven narod — delavce in kmete — pa pustite z vašimi frazami v miru, ker jih le radi tega rabite, da nas ložje vladate, tlačite in izsesavate. Naroden ali verski boj je vaša korist, a naša poguba.

— Narodno liberalni listi v starodomovini se hudo jeze, ker je okrajni glavar sezanski g. Rebek branil slovenskim krašovcem izgolj štreberstva dokazati svojo lakajsko, pasjo udanost do habsburške hiše pri otvoritvi nove železnice v senci narodnih zastav.

Isti listi so pa polni hvale do takih županov in družin vsiljenih zastopnikov slovenskega naroda, ki so v oficijelni narodni slovenski obleki skazovali svoj bizantizem

nadvojvodu-prestolonasledniku.

Ako bi bili ti listi res napredni, svobodomiselnih, kar v eni sapi vedno trdijo, potem bi ožigosali slovenski bizantizem, ki se je posebno v svoji goloti pokazal na Bledu in drugod.

Štreber je vsak, kdor odprto kaže svojo hlapčevsko dušo napram vladarjem, ki se rede o sragah in krvi naroda, potem naj že svojo hlapčevsko dušo kaže v narodnih ali breznarodnih barvah.

To naj si zapomnijo vsi narodni, svobodomiselnih listi, ki se jokajo, da se ni na Krasu javno konstatiralo, da žive tu habsburški rodovini udani Slovenci.

Slovenski narod bi bil sploh najbolje praznoval otvoritev železnice, ako bi bil ostal doma, oficijelni sprejem prestolonaslednika pa prepustil le takim ljudem, ki si noč in dan želijo, da bi jim tam koder hrbet zgubi pošteno ime, zrastle repek, da bi lahko že z mahanjem, ne da bi jim bilo treba govoriti, očividno kazali svoje lakajstvo.

KNJIŽEVNOST.

Sedma številka "Naših zapiskov" ima sledečo zanimivo vsebino: Ivan Cankar: Govekar in Govekarji; — Politično življenje Slovencev (nadaljevanje); — O spolnih boleznih (nadaljevanje); Socialni boji slovenskih kmetov v srednjem veku (nadaljevanje). — Pregled: *Socijalizem*. — Književnost: *Ljudmila Poljanec*: Poezije. Poročilo A. P.

Priporočamo najtopleje!

IZ STRANKE.

Vse tiste sodruge, ki so ob času ustanovitve "Proletarca" obljubili prispevke — ki so bili deloma tudi kvitirani v prvi številki na konto zaupnosti — a se do danes še niso odračunali, se tem potom pozivlje, da to store ali pa se opravičijo na zakasnitvi.

Zvrševalni odbor Jugosl. soc. Zveze v Amer. je sklenil na seji dne 19. julija t. l., da se vse tiste, ki bi se temu pozivu neodzvali objavijo v prihodnji številki "Proletarca" in se izkazano svoto v prvi številki verificira. Istotako zadene to tiste, ki še niso odračunali blokov.

Ker so posamezniki opravičeni zahtevati jasnosti v računih, je tudi odbor opravičen od teh zahtevati dolžnosti napram obljubam; brez odračunanja pa ni mogoče delati definitivnega računa.

Vsak naj stori torej svojo dolžnost!

Odbor.

DOPIS.

Glencoe, Ohio, 15. septembra 1906.

Cereno uredništvo "Proletarca"! Kalor je razvidno iz "G. Svobode", nemorejo uredniki tega lističa nobenkoli zaključiti tega, brez da bi se ne opravičili pred dopisovalci: naj potrpe z dopisi, češ, da ni prostora v tej številki i. t. d.

Seveda je to samoobsebi umevno, da ne more biti prostora za vnanje dopise, če je treba krpucati in mašiti "članke", ki so naperjeni proti ljudem, ki jih prijemljejo za dolga ušesa.

V teh "člankih" se seveda prav po staroveško zavija resnica in blati z najpodlejšimi privlečki poštene ljudi. Res je sicer, da socialiste tako rentacenje zelo malo briga; ampak ne taktno bi bilo, če bi podlim sleparjem a la Konda molčali.

Le-ti kšeft socialisti očitajo sodrugu Ig. Žlemlbergerju, da nezna svojega imena pravilno podpisati (Slepar Konda pa zna podpisati in falsificirati imena, samo da gre sleparija. Opom. ured.), kar je v njih očeh veliko zločinstvo.

Toda gospodje okoli "Glas Svobode"! ki v enomer trobite, da narod učite, — po čemu pa tega že takrat niste povedali, da nezna imena podpisati, ko je vam novce za list pošiljal in za list agitiral?! — Takrat je imel sladkobesedni slepar vse polno poklonov — in vse je bilo v najlepšem redu. Tako delajo zahrbtni hinavci in švindlerji! — razumete Konda!

V št. 36 se čita: "radi bi videli rokopis Žlemlbergerja"; — Konda naj se ozre po svojih rokopisih; in ko bi imel le še trohice značaja v sebi, bi ga moralo biti sram, da je kaj takega zinil.

Če Konda in njegovi pisarji mislijo, da so take teže ona privlačnost, ki vplivajo na najnižje instinkte v neotesancih, da se vzbudi v njih otročji zasmeh, je to slabo znamenje. Fej propalice!

V 11. številki "Gl. Svobode" se je že po nekem človeku iz Glencoe, napadlo sodr. Žlemlbergerja in M. N. S. klub v Glencoe, O., in ker je dotična oseba to storila, mu je Konda naklonil \$4.00 — to se pravi, prejela jih je za podpis. In kje ste dobili tisti denar, Konda??

Mnogo uprašanj bo treba še odgovarjati sleparjem, zato naj bodo uverjeni! Naj živi pravica in resnica!

Medn. soc. klub v Glencoe.

CRVENI BARJAK.

Crveni barjak zrakom se vijja;
Slobode zlatne premili znak,
Pod njim se boraca četica sbija,
Al' kad ih brojiš svak' ie junak.
Ko krv, što našim žilama kola,
Što tekla veće je bezbroj krat,

Na bojnomo polju, a za slobodu,
Kad pao nam mnogi predragi brat:
Tako je crven i naš znak bojni!...
Ljubimo svi ga, jerbo je tak
Vijaj se veselo crveni stježe!!
Premoći naše budi vjek znak.

Vij se, o vij se, crveni stježe!
K slavi tek vodi taj ljudski roj;
Ti braći miloj prorokom budi,
Da će v'jek sretan biti nam boj.

U mislih spomen pobudjuj viekom,
U srcu nade stvaraj nam blist,
Koj boj tek ljubi, tom budi Me-
kom!...

Nepodmitljiv, sjajan, od himbe čist,
Slobode mile ti si nam znakom;
Za sužnje vriedi njezin tek sjaj.
Vij se, oj vij se, crveni stježe,

Kroz boj slobodu porodit daj!
Vitlaj se svuda crveni stježe,
Pod sobom skupi robove sve.
Nek vojska sdruženog trpećeg
puka

Sviet novi stvori, prije nek' mrel
Plodove svagdje djelo tek stvori,
A bieda sprema djela svud.
Usud nam cvate svagdje jednaki,
Svagdje gdje diše čovječja grud.

Jednake boli, jednake nade
Sdružuju svagdje radništvo sve,
Vitlaj se svuda crveni stježe!
Svagdje gdje trpećim krvca još
vrel!

LUKAVOST KAPITALIZMA.

Tako zvan "Labor Day" taj glavni blagdan američke radničke aristokracije, kojeg svaki dobar union-men slaviti mora, ako neće radi nepriustvovanja na tu prodekaciju nekoliko dolara da šteti, dakle privezan uz to kao nijedno drugo izloženje u američkom političko-društvenom životu tako dobro ta cijela politička taktika i lukavost kapitalističke klase u Americi na jednoj strani, te diplomatski indiferentizam radničke klase te države na drugoj strani, te on mora da je iz tih razloga daje postao paje kao, "Zakono-potvrđen blagdan", a to znači toliko zakonom potvrđena nebojazljivost trade union pokreta i njegove taktike. Kad bi organizirano radništvo Amerike mjesto Labor Day pa sa radnom braćom u Europi slavi taj internacionalni dan prvi svibanj. Je li bi onda bez ičega dalje vladajuća klasa u Americi to zahtijevanje izpunila itaj blagdan zakonom potvrdila. To pitanje možemo hahko odgovoriti sa nebi. Kad će američka radnička klasa klasno prosvjetnog socialističkog duha taj zahtijev staviti, onda će američka buržoazija isto tako odbiti kao i buržoazija u staroj domovini, jer onda bi se o raznošenjem principa radilo, što se u pokretu za "Labor Day" niš ne nadje. Jer to nije ko prvi svibanj za njegovo postignuće boriti se, već je poklonjen, kao kad otac

dobroj pokornoj djeci kakovu igračku pokloni daje kroz bolje i poslušnije načini. Taj Labor Day je kao takav, u svojoj postojećoj formi kao jedno poslanstvo od pametne diplomatske radničke politike, kao što ju vladajuća klasa u Americi još uvijek vodila. Taj "Labor Day" kao pripadnik radničkoj klasi jest s drugim rečima jedan produkt političkog temelja, kojeg englezka, kao i američka buržoazija pram radničkim zahtijevima radi "Killing with kindness".

Kad mi tu stvar promatramo, i proučiti iz radničkog intererasa hoćemo, tko je taj "Labor Day" postavio, pronaći nemožemo već ostaje nam to shvaćenje preko, da se tim radničkim vodjam najmanje jedan put u godini prilika dađe, sa imenom "Grand Marshal" i kako se još sve te ljepe vojničke okretnosti zovu, te njihove "Führerrole" u kočijama visoko barem jedput u godini uživati. Tako mislimo barem a u tome će i mnogo istine biti, ako si mi svetkovinu tog dana na svakojake načine kako počima i svršiti pogledamo.

Mi union-radnici svetkujemo taj dan, jedan "Celebration" priredi svetkovinu po ukusu organizacije, onda stupa mnogo ukusni drugova u njihovom već po zahtijevu organizacije odijelu. Kao jednostavni članovi bez ike časti idu kao samo razumljivo pješke oficirima čast bit će luksus jedan fiaker ili jedan jahači konj dopušten. Te kočije pokazuju obično — ili republikanac ili demokrat gragonačelnik, to je u interesu dobrog prijateljstva između radnički oficira i gradonačelnika. Također je veliko iznadjenje ako gosp. gr. načelnik ili drugi, koji dem. ili repub. zastupnik učestvuje u častnom govoru, ili bolje sa govorom prodje a onda sa "pravo" klicanjem od organizovanog radništva pozdravljen bude, govor o interesu mišljenja između kapitala i rada, i više takih ljepe stvari ocifrao te slušateljem na srce stavio: a ništa i sasvim ništa o njihovi vlastiti interesi. Što sad dalje, ja do pol noći uzdržati, da još samo rezultat od Presbokser sobom kući uzet može. Na temelju toga, što smo čuli i videli, da je taj "Labor Day" blagdan komu se veseli kapitalizam i radnička birokracija.

BRAĆO RADNINCI!

Ako Vi hoćete proučiti, koje mjesto Vaša klasa zauzima, koji su Vaši razredni interesi i kako nje imate uzdržati. Sve ukupne hrvatske novine u Sj. dražava izključivo Proletarec služe kapitalističkoj klasi. Našim izrabljivačem, našim neprijateljem. Proletarec dodje svaki mjesec u Vašu kuću ito za 50c. na godinu, hiljade i hiljade radnika plate godišnje tri do pet dolara zato, da si njihove glave dan na dan truju, duševnu hranu uzimlju pisanje-robova, koje kapitalizam priredjuje. I na žalost još hiljade radnika rado udišu taj otrov, bez uvidjenja da oni sami sačinjavaju kariku i kapitalističkom lancu. Oni mogu, da si predstave, da su dobri union radnici, mogu, da si predstave, da su također u politici na pravom putu, ali ekonomski i politički pravo govoriti može samo jedan pravo učan duh a tu nauku mogu radnici samo pridobiti, ako nauku i prosvijetu u štampi svoje vlastite

klase traže. Kapitalistička štampa nema interese zato, da radnika u nj govih pravi interesi prosvjete, već protivno: čim više radništvo neprosvjetno ostane, to se lakše i rabljivačtvu igra s njime. Drugovi radnici, promislite si Vaša dužnost pram Vam samom, pram Vašoj klasi i pram Vašoj štampi, gledajte, da ćemo skoro naš proletarski list dobivati nedeljno. Zato sabirajte neprekidno preplatnike za Proletarec.

Svaki čitaoc ovih par redaka neka nam obećaje, da će buduću mjesec najmanje dva nova preplatnika k ovim novinam dovesti.

Sa socialističkim pozdravom

Uprava.

ZASTO SE UDRUŽUJEMO.

Nikakov život, nikoja sila ne može se zamisliti bez organizacije. Sav društveni i svaki tjelesni život potvrđuje nam ispravnost tog nemoljivog zakona. Poslovice i znanost slažu to u riječi: u slozi je moć! I baš zato, jer je današnji posjedujući razred dobro organiziran, imade vlast i moć nad siromašnim, radnim narodom.

Zadnjih godina mogli smo čitati i vidjeti mnogo znakova jakosti i moći organiziranog radništva, koji su se očitovali u herojskim borbama rada proti izrabljivaču, kapitalu, no još uvijek smo daleko od našega cilja i to krivnjom ogromnog dijela radništva, koje do danas moć organizacije shvatilo nije.

Zato je potrebno, da svaki radnik sam sebi reče: ja sam jedan važan dio organizacije. Svaki bi morao oživiti se misli, da bez njegova ne ide napred, da on mora uvijek pomagati, kako bi se njegova organizacija održala na visini svoje zadaće.

Pitanje, zašto se organiziramo? pričiniti će se mnogom čitatelju suvišnim, jer to svi znamo, da odgovor glasi: za povišenje zarade i skraćenje radnog vremena. Ali time ovo pitanje još nije odgovoreno.

Naravno, da je cijeli niz naših zahtjeva materijalne naravi. Strukovne organizacije stavile su si u glavnom za zadaću, da radnicima poboljšaju radne i životne uvjete i zato ima mnogo ljudi, koji su mnenjenja, da, kada bude radnik oslobođen današnjih briga, koje mu u današnjim prilikama oko uzdržavanja svoje obitelji nastaju nesnosljive, onda će raznim "huškarima i bunčijama" ponestati tla izpod nogu.

Dali je tako? Zar zbilja ne mislimo na drugo, nego na želudac?

Ta u svijetu imade toliko životnih radosti, kao krasote prirode, znanost, umjetnost itd. I sve to su uzeli privilegogvani monopolisti, bogataši za sebe, dok nama sve te krasote ostaju kroz cio život sakrivene i tajne. Nama ne dostaje vremena, da se drugim doli robotom bavimo, a ako nam besposlica pruži vremena, onda nas poput psa za zvijerju, goni glad, da tražimo rada. Što nam se od svega toga u školi pruža, jest od vlastodržca i podržavatelja toga sistema proračunano u tu svrhu, da učini iz nas pokorne i marljive robove, — temelje njihovoju udobnosti i slasti života. I kad tako porastemo, hoće se godina, dok nam se sve te po nas štetne, umjetnim načinom u glavu usadjene predsude istjeraju. Tek go-

dine pregaranja i oskudjevanja pa neprestano robotanje, čine nas svjesnim našeg razrednog položaja, ako nam nije briga i robota, te svagdanji pogledi na našu oskudnu djecu, odrvenila mozak.

Dok budemo "dobri i poslušni" radnici, dok se budemo zadovoljavali mirvicama, što nam dobacuju oni, koji su okupirali sve bogatstvo i vlast, tako dugo ćemo biti puki robovi. Kako je ubitačno gospodarstveno, tako je i duševno ropstvo. A fabula o ravnopravnosti današnjih ljudi, ostaje fabula i prosta dobro proračunana laž, kojom nas se samo zavadja.

Zato nastojanje organizacije mora ići neposredno sa političkom borbom za odstranjenjem te skučenosti i spona, koje se tome razvoju, za volju privilegovanih razreda, na put stavljaju. Da postignemo bolje plaće i kraće radno vrijeme, i da nam životne slasti jedino u radu, jelu, piću i spavanju sastaje, zar bismo onda bili ljudi u pravom smislu riječi? Nipošto! To su samo preduvjeti pravom životu, jer kad smo pomoću jake organizacije postigli bolju zaradu i lišili sadašnje oskudice, te skratili radno vrijeme i tako dobili vremena i za druge misli, kada smo napokon iz vlažnih, u opće nezdravih stanova izašli, te postali čili, zdravi, krepki ljudi, onda ćemo sizati objeručke za onim blagom života, koji nam danas drugi ugrabiše. Borba za ljudska prava iziskuje duševno i tjelesno zdrave borce, jer pred nama stoji kroz vjekove gradjena kapitalistička organizacija. A kada nam uspije tu borbu pobjedonosno dokončati, onda ćemo tek biti slobodni i sretni ljudi. Zato udružimo se...

S. R.

KAKO SE DANAS RATUJE?

Marksov nazor, da svi društveni događaji imaju za podlogu razvoj srestava proizvodnje, svakim danom dobiva sve jačih potvrda. A to se osobito opaža i potvrđuje na uzrujanosti, kojom današnje baržaske i kapitalističke klase i države uređuju svoje ekonomske odnose. Dok su nekada ratovi imali pretežno dinastički ili vjerski karakter, danas u doba prosvjete i civilizacije zadobivaju sve više otvoreni karakter ratova nacionalnih, t. j. ratova, koji imadu za obilježje sukob kapitalističkih klasa dvaju naroda. A ovom sukobu je temelj međusobna kapitalistička konkurencija, koja je opet uvjetovana postojećim načinom proizvodnje.

No taj razvoj stvario e i grobara današnjega načina proizvodnje: stvorio je i stvara moderni proletarijat. Ova nova društvena klasa ima sve manje interesa od krvavih nacionalnih ratova, pak im se s toga ili pasivno ili aktivno opire. Usljed ove opozicije prema ratovima, radjaju se sve kulturniji oblici sukoba i izravnavanja. Sve redji postaju krvavi ratovi među kulturnim narodima, a ako do njih i dodje, tada vulku za sobom užasne posljedice: financijalnu ruinu i padanje upliva onoga, koji je rat započeo. Onaj, koji je izazvao francusko-njemački rat, krvavi pokolj između dva kulturna naroda, platio je svoju drskost gubitkom prijestolja, a francuski i njemački narod je podnesau ogromne žrtve; englesko-burski rat ima za poslje-

dicu pad britkoga imperijalizma i porast razredne svijesti engleskoga proletarijata, što se oboje pokazalo u zadnjim izborima u Britaniji; rusko-japanski rat ostavlja iza sebe pad autokracije i pobjedu revolucije u Rusiji i financijalnu ruinu i glad u Japanu, a da se i pustiti s vida sve ogromne i sramotne žrtve modernoga barbarstva.

Krvavi ratovi postaju danas sve opasnijim eksperimentima, kojim se mogu otkinuti glavu i opaliti prste baš oni, koji ih izazivaju i ravnaju. Radni narod prestaje biti glupom gomilom ili krdom volova, što nosi svoj život na pazar za tuđe interese. Ako već mora gubiti život, tada je toliko čestit, da ga gubi bar za interes svoje klase, svojih suprotnika i svoga potomstva, za interes sveukupnoga čovječanstva.

Zato sve češće vidjamo sukobe, teške i opasne, ali bez krvi, sukobe čisto gospodarske naravi. Doduše i ovdje najviše pati i štibu plaća također proletarijat, ali bar u nešto manje brutalnom obliku, a osim toga u obliku, koji je jasan za svakoga, da je sukob u interesu jedino vladajućih klasa.

Već više meseci čutjemo, da je planuo carinski rat između Srbije i Austro-Ugarske. Što će biti posljedica ovoga carinskoga rata? Radni narod u Austriji, Ugarskoj i Hrvatskoj morat će od sada još skuplje plaćati meso i još nekoja živežna sredstva, što smo ih iz Srbije dobivali. A srpski proletarci će morati skuplje plaćati industrijalne produkte, što su ih do sada jeftinije dobivali i Austro-Ugarske. Osim toga srpski seljaci neće imati kome prodati svoje svinje, volove itd., da mogu državi platiti porez, dok će kod nas opet nastupiti bezposlica u onim obrtima i tvornicama, koje su svoju robu izvezile i prodavale u Srbiju. Dakle i ovdje će platiti račun baš radni narod. Doduše neće ga strijeljati puškama i topovima, jer između Beograda i Zemuna još ne padaju topovski metci, ali će ga zato strijeljati po džepu i po trbuhu, poskupivši mu one životne potrepsotine, koje su mu najnužnije.

Ako će imati koristi od toga carinskoga rata? Prije svega veleposjednici u Austro-Ugarskoj, koji će nagomilana svoja životna sredstva moći skuplje prodati našem radnom narodu, pošto nema konkurencije iz Srbije. U Srbiji će pak imati koristi tvorničari, poduzetnici itd., dakle kapitalisti, koji se sada žure, da otvaraju tvornice, pošto sada nema konkurencije iz Austro-Ugarske. Dakle račun je veoma jasan. Radni narod od ovog carinskoga rata ima štete, a kapitalisti i veleposjednici koriste.

DOMOVINA.

Domovina! Koli čarobna riječ! Zar ne? Da, bila je ona čarobna i za naše roditelje i praroditelje, od koje su bili ponajviše zaslijepljeni. Ima gdje kojih riječi, koje čine, da teče ljudska krv.

Koliko li je ljudi ta riječ zaludila? Koliko li ih je palo za nju?

Naše majke, kao što su od mnogo čega, tako su i o toj riječi imale predsuda, uspavljivale su nas patriotskim pjesama, a ocevi naši razveseljivali su nas ratnim događajima. Uzrasli smo u tom, da smo neprestano čuli o ljudima, koji su

živjeli od ratova ili su "slavno" pali na bojnim poljima.

Mjesto da su u nama razvijali dobar i zdravi naravni nagon; kao ljubav prema ljudima, trudili su se u nam uzgojiti najgore kao: inatljivost, ubojstvo, okrutnost i divljačvo.

S toga je nužno, da se tome iz svih sila opremo, da se to više i u buduću ne dogodi.

Jedina i korisna ljubav prema domovini, pokazuje se u nastojanju, da se podignu sve snage za opću korist.

Jedini, koji s pravom o sebi kazati mogu, da su svoju domovinu ljubili i da je ljube, su oni, koji su radili, koji su pokazivali svoj patriotizam u radu.

Seljak je to, koji je pluzio, radnik je to u radionici ili fabrici, izumitelj, učenjak, umjetnik i oni, koji su propovjedali blagostanje i ljepotu za sve; i revolucionarac koji je svojim primjerom pokazivao trag, put, "strašnoj masi", kojim će osvojiti svoja prava. — Niesu li to patriote?

Ali njihov patriotizam nije nikakav državni patriotizam, kao što se u školama propovjeda. On nije nikakovo sredstvo za pokoravanje i zato nije od državnika priznat. Oni trebaju ovaj patriotizam, koji zaludjuje oni trebaju ovaj patriotski fanatizam; budući da je fanatizam izvrstno sredstvo, da se ljude spravi u okove. Pod pozivom "za domovinu" bivaju fanatizirani ljudi zavedeni.

"Domovina" mora uzdržati svetost potlačivanja, prevaje i javnog nasilja.

Hiljade sramotnih djela i zločina mnogobrojna sumljiva poduzetka i politički izborni programi i sakriveni pod etiketom "za domovinu".

Za volju ove riječi otimlju čovjeka u naponu snage iz kruga obitelji, otimlju ga od rada njegova; samo zato da bude besvjesno orudje u rukama drugih. I kada on tada pod pritiskom zločina i ponižavanja učini što zla, tada pozivaju njegove mučitelje — na službu za domovinu.

Za volje domovine opterećuju nas kojekakovi porezi; za volju te domovine smo svaki dan pritiskivani pod jaram rada po deset, dvanaest, četrnaest i više sati.

Da produkti jedne zemlje, na kojem svjetskom tržištu imaju prvenstvo ili da se održe, moraju u njoj živući radnici trpjeti na pomanjkanju najnužnijih životnih sredstava.

I ako u tuđoj zemlji, pa ma to bila i ona, proti kojoj se iz petnih žila bore — dobiju jeftinij sirovine nego li u domovini, pljuje i najveći patriot na domovinu.

Bude li ma kakav internacionalni dohodak moguć, da se njime uguši u bilo kojoj zemlji radnički pokret što poboljšicu zahtjeva, iščezava kod posjedujućih i vladajućih svaki ozir na domovinu i na njezine stanovnike.

Tako dugo, dok će nas bludnja o "domovini" zaludjivati t. j. tako dugo dok ne ćemo napred proračunanu igru patriota" progledati, ostati ćemo robovi. Dosta je zato svake obmane i bludnje.

Ljudima, koji nam svakom prilikom trube "ovo domovina zahtijeva" ili "to zahtijevaju interesi domovine", — moramo jednom za uvijek pokazati i razjasniti, da su već

odavno i za uvijek prošla ona vremena, dok se moglo ljude ovakovim besmislicama zaludjivati.

Domovinu sačinjavamo mi sami, mi radni narod, koji smo podloga cijelom društvu. Bez nas domovina nije ništa.

I ako hoćemo, da nam ta domovina bude sretna i zadovoljna, nasmijemo se žacati ni jednoga rada, što će toj domovini koristiti.

B. V. Junjev.

DOPISI.

Neff, O., 9. sept. 1906.

Medjunarodni socijalistički klub Glenkoe, O., održao je dne 1. sept. 1906 veliki zabavni ples, u podporu "revolucionarnom pokretu u Rusiji", u dvorani Mrs. Dernac, Neff, O. Hala je prvo svakog posjetioca u srce dirnula jer beša sva sa crvenimi barjaci oblečena, nad prizorom gdje je glazba svirala, sjala se velika slova sa sadržajem "Živila ruska revolucija". I zabava je prikazivala upravo medjunarodni karakter, te riječi našeg roditelja K. Marks radnici sviju zemalja ujedinite se, jer tu beše pristupni Slovenci, Hrvati, Dalmatinci, Italijani, Česi, Njemci i druge narodnosti, sve bijaše mirno i tiho ali veselo, nije se čulo nikakove balažaje, kako se to obično događa na patriotskim zabavama, čula se glazba i veseli poklici "Živila ruska revolucija", "Živio medjunarodni socijalizam". Pri svršetku držao je govor drug Žemberger u slovenskom jeziku, drug Dvorak u českom, drug Šugar u hrvatskom jeziku, te su sa zanimljivim riečima raztumačili, kako postoji ruska revolucija i napredak socializma. A za sve to imamo se zahvaliti našem predsjedniku i roditelju M. N. S. C. Ignac Žemberger-u.

Na našoj zabavi primili smo čistog dobitka \$22.40. Po zaključku na sjednici 25. aug. t. g. odbili smo 1% u podporu "Proletarcu", to iznaša \$2.25, a ostatak, \$20.15, odposlali smo u pomoć ruskoj revoluciji. — Da se upitam gosp. oko "Glas Svobode", šta su oni kao pravi socijalisti u takovu svrhu načinili? Načinili su mnogo, ali u korist svojih džepova, u korist delavskog ljudstva još dosad nista ali sa njihovima bezobraznim riečima ocrnivaju socialiste.

U br. od 1. sep. str. 4. stupac 4. 40sp. u "Glas Svobodi" napali su na naše drugove druga I. Žemberger-a i druga Zavrtntik-a sa godnim psovkama. Neka gosp. oko Glas Svobode podju raditi u rudokop, te nakon 16 god. nek pokažu njihov rukopis, kako drug Žemberger radi, o kojem su u listu pisali, da on nezna pisat, eh lahko je pisat uz tuđe žuljeve. Te još uvijek napadju na druga Zavrtnika, drug Zavrtnik je klasno prosvješćen čovjek, njemu nije stalo, da se podigne na vrhunac kao kakvi kapitalistički nogolizac, već se drži svog principa, bori se za radni proletarijat, za dobro radnog ljudstva, kako se borio dosad proti radničkom dušmaninu.

Ako gosp. oko "Glas Svobode" neimaju čim napuniti svoj list, već sa gadnim i lažnim psovkama, naproti drugovima socializma, to neka radje pišu "Sünbadov život", "Tisuću i jedna noc", neka bolje slože ti pametnjaci, ili neka radje nešto

pišu za izpunjenje o "vješticama" ili drugim fantazama.

Ako gosp. oko Glas Svobode poče da budu pravi socialisti, onda se neka drže moderni morala (tilj neposjeduju morala; o. u.). A taj moral kaže.

Svaki svijestan radnik mora da se bori proti dušmanu, koje mu cio dan radi za koricu hleba.

Ne psuj poštenog čovjeka, jer za njega je svaka psovka veliki udarac.

N. J. Sabalič,
tajnik M. N. C.

Jugoslovenski socialistički klub u New-Yorku

održavao je dne 9. sept. svoju godišnju skupštinu, koja beše vrlo dobro posječena. Drug Čirkov držao je govor o ruskoj revoluciji i na posljedku naglasio, da se sabira dobrovoljan prilog u pomoć istoj, što i beše jednoglasno primito. Nakon tog birala se uprava.

M. Maljković, perovodja.

Listu v podporo.

Štirje sodrugi v "River Side" \$1.05; Poljski sodrugi za vstopnice \$4.50; Frank Mladič za blok 25c.; Slov. soc. klub v Chicagi: assessment \$7.50; Jereb Joe 50c.; — Glencoe, O.: John Rebol 70c.; N. J. Sabalič: živila ruska revolucija 10c.; Josef Dernač 10c.; Anton Pernar 10c.; Martin Pirc 10c.; Kuzma Šeparovič 10c.; Anton Komac 5c.; veselo društvo 50c.; prigodom zabave v Neff, O. (dopis), \$2.25; i veselo društvo 25c. — Skukaj \$18.55c.

Is uredništva.

Umoljavamo drugove, da sva hrvatska i srpska pisma šalju na M. Hans, 81 Gardner str., Chicago Ills.

Chicago, 20. septembra.

Cenjeno uredništvo!

Gotovo se še spominjate na nekoga naivnoga človeka, ki je bil zadnji čas v uredništvu "Glas Svobode" in ki čuje na ime Rajko. Tisti Rajko veste, ki je "namazal" svoje prijatelje in šel h katoliški "Novi Domovini" za urednika, tisti Rajko, ki je vedno vabil ljudi v čitalnico in ki je tako širokoustno besedičil o naizobrazbi rojakov; tisti Rajko je — poneveril nekaj denarja v slovenski čitalnici na Center ave. v Chicagu.

To je vse, kar sem menil povedati o Rajkotu.

Rojakom po Ameriki pa priporočam, da se tega tička varujejo in ga naj imajo vedno pred očmi. Brca mu ne škodi. Varujejo naj se ga povesod, kajti "pumpati" zna prav po schullmeisterstvo.

Eden čitalničarjev.

Listnica uredništva.

Wm. Brun Schmid-Kratochwill, Minneapolis, Minn.: Pravite, da "ste imeli" nekaj spis o astronomiji za "Proletarca", da pa ga niste vsled tega vposlali, ker Vam razmere o "P." niso bile znane, — zato ste ga porabili drugje... Hm, "presta", velikodušen človek ste, pa Vam prav nič ne zamerimo, če prav ste se tako nerodno "opravičili". Tim manj Vam moremo zameriti, ker se zavedamo, da ima vsak človek pravico: *biti — organtem*. Saj to se vjema s programom "liberalcev". — Zdravi! Pa brez zamere.

PROLETAREC

List za interese delavskega ljudstva.
Izhaja enkrat v mesecu.
Izdajatelj:

Jugoslovanska socialistična Zveza
v Ameriki.

Naročnina za celo leto v Ameriki...50c
Za Avstrijo.....3 krone

Naslov: "PROLETAREC",

683 Loomis St., Chicago, Ill.

PROLETAREC

Devoted to the interests of the
Laboring classes.

Published monthly by the "Slovenian
Socialist Association of America,"
at 683 Loomis St., Chicago, Ill.

Subscription rates 50c a year.
Advertisements on agreement.

Entered as second-class matter January 11th 1906
at the Post Office at Chicago, Ill., under the act of
Congress of March 3, 1879.

GOSPODARSKA BORBA.

"Kje so vzroki?" — tako se uprašuje sodr. J. Z—k v štev. 8. "Proletarca", oziraje se na avstrijski proletarjat v borbi s tamošnjo birokracijo — po domače "škricarijo".

Sodrug Z—k pravi v svojem članku, "da se sedaj pripravljajo avstrijski proletarjat za splošno stavko zavoljo volilne pravice" — in prša: "zakaj samo zavoljo volilne pravice?"

Moj odgovor je kratek in se glasi:

Všled tega samo za voljo volilne pravice, ker so socijalistični političarji in voditelji socijalističnih strank lačni državne milosti in služb; brezobzirni na trpine in stradanje revežev, ki so biez omike in službe.

Kdor se še spominja o nastopu za socializem v Ljubljani, Trstu, leta 1879 in slednjih štiri ali petih let, ta danes lahko pove, da je bila naša agitacija le na gospodarski — revolucionarni podlagi pod vplivom "Zukunft" z Dunaja in "Freiheit" z Londona in raznih letakov iz Genfa, tiskanih v italijanskem jeziku.

Ivan Brozovič, krojač v Ljubljani, je bil posebno vnet zagovornik za strokovne organizacije in načelo je bilo tedaj, da si delavci s stavkami to prisvoje, kar se jim prav zdi, — to se pravi: vsak delavec ima pravico do tega, kar pridelava ali ustvari.

V združenosti je moč.

Boj na gospodarski podlagi je zanesljiv — pozitiven; in ker je čisto enostaven tak boj, lahko tudi vsak ve, kaj so njegove pravice in kaj naj se zahteva od gospodarjev.

Že v tistih časih se je govorilo o splošni stavki in socijalni revoluciji, ako se gospodarji ne udajo našim zahtevam.

O nemški socijalni demokraciji nismo hoteli nič slišati, kajti nagibi Bebela, Liebknechta, Kautskya, Adlerja in drugih so bili le politični, metafizični, torej negativni, umerjeni za despotizem, kreg in prepir — praznega besedičenja čez mero.

Delavec vé, kaj je krompir, kruh, hiša, obleka, meso, vino i. t. d., to vse je pozitivno; organizirajmo se in poslužimo se bogastev zemlje, ki je nastalo skozi našo pridnost in dela, to vse je jasno."

Toda s politiko in vero je vse drugače.

Nemški socijalni demokratje so vpeljali program minimum in maksimum, kar je pravzaprav oboje — nič, kajti nemški delavci so še vedno v tako žalostnem položaju, kakor so bili pred 35 leti, ko so imeli samo nekoliko tisoč soc. dem. glasov — in sedaj nad 3 milijone. Od kod to? — Zato, ker si človek, ki gre voliti družega, odreče sam svoje pravice in je odda tistemu, za kterega voli. Tisti pa, ki je izvoljen v postavodajstvo, ne more zastopati interesov vseh volilcev če prav je pošten in vnet za pravo ljudstva, in prav vsled te neplodnosti bo mož začel zastopati le to — kar se zplača. To zadnje pa ustvari v postavodajalcu spekulativne nagibe, ki se čimdaljebolj učvrstjujejo in slednjič premagajo vse ideale za dobro ljudstva — ostane le še profesionalna titulacija ljudskega zastopnika, kterega edina želja postane, da se drži v sedlu. Vse to se imenuje barantanje z glasovanjem.

Leta 1885—86 nas je začela avstrijska vlada zatirati in najboljši možje so se morali izseliti, sicer bi prišli v zapor — ker so bili socijalisti. Tako je bilo z Mauro, Sleikom, Petričem in tudi z menoj in naš "Delavski list", kterega smo izdajali v Trstu l. 1889—90, je bil zatrt.

Tako se je potem stvar "razvijala" drugače in sedaj imamo slovenske socijalistične političarje, *professionale par excellence*, ki hodijo v "nemških skoruhah" in ti so organizirali "stranko" v zadnjih letih minolega stoletja. Ampak jaz upam, da je danes še mnogo več mož veljave in izkušenosti v četah stranke, ki se vprašujejo: zakaj ne splošne stavke, da si nazaj vzamemo vse, kar so nam izkoriščevalci dnevno pokradli v imenu postavke že nad tisoče let?"

Zakaj je vsaka večja stavka zgubljena na Nemškem? — Zato ker so socijalistični političarji na čelu delavskih organizacij.

Tkavci in premogarji so pred par leti že skoro zmagali s splošno stavko, toda socijalistični voditelji in političarji so zapeljali delavce, da so se brez vsacega dobička — po starih pogojih — vrnili nazaj v jarem sužnosti — v roke kapitalistom.

Na Francoskem je v tem oziru seveda drugače v delavskih krogih. V francoskih syndicatih, delavskih združenjih, ali unijah im je država in volitev deveta briga. Za prvi maj so delavci uprizorili veliko agitacijo, da se upelje osemurni delavnik in druge preosnove za blagor proletarcev. Za agitacijo se je takoj pokazal rezultat, namreč, da tam, kjer so bili delavci korajžni in dobro organizirani so zmagali; tam pa, kjer cvete socijalistična politika, kakor na severnem Francoskem — so bili delavci zapeljani od njihov lastnih mestnih, deželnih in državnih zastopnikov. In ta grda, amazana hinavščina se hoče upeljati pri prihodnjem delavskem kongresu v Amiens oktobra 14.—18. t. l. Francoski političarji hočejo posnemati Nemce, a upam, da jim bo spodletelo z izdajstvom raznih preosnov in postav, ki ne pomenijo za proletarca nič in ki ne menjajo nikjer nič.

Všled tega priporočam vsem sbratom, da se začno zanimati za

gospodarske — industrijske organizacije, ki zastopajo naše interese in jih tudi uspešno branijo, kadar je treba.

"Industrial Workers of the World" ("Svetovna zveza industrijskih delavcev") je proletarska organizacija, ki se je osnovala lani meseca junija in ki zastopa popolne misli naših prvih slovenskih socijalistov. Pozabiti seveda nesmemo, da je vsaka organizacija ali društvo edino le to, kar ga udje napravijo; treba torej agitirati in nagibati vsacega prijatelja k delu, da vsak po svoji moči širi temeljne nauke gospodarstva in naših pravic; da se pristopi k lokalnim organizacijam I. W. W. ali pa Western Federation of Miners, kar je eno isto. Le s korajžo in ustrajnostjo na delo; akoravno zastopamo mali narod, tedaj tembolj napelujemo naše moči, da bomo imeli priznanje splošnega proletarjata v borbi za vesoljni blagor.

A. Klemenčič.

NEKAJ IZ DUŠESLOVJA.

Spisal X.

Katoliška vera tudi uči poleg tega, da je bog v 6. dneh ustvaril svet iz nič, da je bog Adamu, ko ga je naredil iz ilovice, udahnil neumerjočo dušo in da ima kot logična posledica vsaki človek neumerjočo dušo, ki se po smrti človeka preseli v pekel, v vice ali pa v nebesa.

Najbolj jasno se pa zrcali v katoliški cerkvi nauk o neumerjočnosti duše v členu katekizma, ki se glasi: "Jaz verujem v vstajenje mesa in v večno življenje."

Nasprotno pa v mnogih orientalskih, visoko razvitih verah zaman iščemo nauk o neumerjočnosti duše. Tudi v knjigah prave židovske vere, katere so bile še pred babilonsko sužnostjo napisane, ne najdemo nauka o neumerjočnosti duše.

S tem dokazom je ovržena trditev, da imajo vse razvite vere za podlago nauk o neumerjočnosti duše.

Katoliški duhovniki in drugi posvetni zagovorniki katoliške cerkve in njenih nauk nam vedno očitajo: "Socialisti so materialisti. Njim se gre za nebesa že na tem svetu!"

Katoliška gospoda! Kaj pa je vendar nauk o neumerjočnosti duše in o vstajenju mesa? Ali ni to nag in gol materializem? Materialistično telo naj bi od smrti vstalo in živelo v materialističnih nebesih.

Kdor ne verjame, naj le poslušaj misijonarje na Kranjskem ali pa v Ameriki, ki v živih barvah slikajo vživanje rajskega veselja v nebesih za katoličane, peklenke muke pa za materialiste.

Z eno besedo: Vernim katoličanom obetajo socializem po smrti, socialistom pa žugajo s trpljenjem, kakeršnega uživajo že na tem svetu. In to naj bi ne bil gol in nag materializem?

Ali v človeško dušo ne verjamejo le katoliki in razne kristjanske verske sekte, temveč so učili in še uče nekateri filozofi, da človek ima dušo. Ti filozofi uče, da je duša iz materije, pa nevidna.

Temu nauku pa z odprtimi dokazi oporeka fizika. Modernim fizikom je dandanes mogoče vsaki plin, ki je navadno neviden, z raz-

nimi aparati tako stisniti, da ga spremene v kapljajočo tekočino. Vsled tega se lahko vsako nevidno telo spremeni v vidno. Kedar človek umerje, ni torej treba drugega, kakor ujeti njegov zadnji dihlej — z zadnjim dihlejcem gre po nauku zagovornikov človeške duše — duša iz človeka — in fiziki bi potem to dušo z raznimi aparati lahko toliko časa pestili, da bi bila vidna za vsakogar. Zaprl bi jo lahko v plinovsko flašo in neumerjoča duša bi bila vsakemu kot neumerjoča tekočina na vpogled."

Tudi dotični dušeslovci, ki trdijo, da je nauk o človeški duši potreben z moraličnega stališča, so na krivem potu.

Brigant na Talijanskem gre v kapelico in moli vroče, da bi po sreči zvršil rop. On se ne boji božje kazni, saj mu bo bog vse odpustil, ker ga je že pred izvršitvijo tolovajstva prosil za odpuščenje.

Ali je morda med Slovenci boljše?

Poglejmo le slovenske liberalce — liberalce po imenu. Vse svoje žive dni zabavljajo čez duhovnike, da si jih vera uči, da so duhovniki namestniki Krista na zemlji. Ko se pa bliža zadnja ura, takrat pa hajd po duhovnika in obljubijo mu vse, da bi le prišli v materialistična nebesa onkraj groba. Skesano se obtožijo svojih "grehov", saj ljubi bog rad vse odpusti, če se kdo svojih tolovajstev kesa.

Torej tudi z moraličnega stališča je nauk o človeški duši trhel in gnjil, ni torej vreden piškavega oreha.

Za človeško dušo pa smatramo vse kaj drugega, kar nas uče duhovniki in pa zmedeni filozofi.

Fiziološki dokazi nas uče, da duša ni kako višje immaterielno bitje, pač pa da je splošen izraz za razne možganske funkcije.

Ako se kako možgansko središče okvari — vid, sluh, govor — tedaj preneha tudi njega delo; narava sama tu izvrši odločilen fiziološki eksperiment.

Ako duhovniki in zagovorniki človeške duše hočejo ljudstvo moralno vzgojiti, potem naj prenehajo z naukom, da človeška duša še po smrti živi in tam onkraj groba žanje veselje ali pa kazni.

Kdor hoče ljudstvo moralno vzgojiti, potem mora prvici zahtevati, da se privatno kapitalistična lastnina odstrani.

Zahtevajte enake dolžnosti za vse, enako vzgojo za vse, učite ljudi, da naj ne storé nič hudega, ne radi tega, ker bodo baje po smrti kaznovani, ampak radi tega ne, ker z zlím škodijo drugim ljudem. Pravljico o neumerjočnosti duše pa vrzite med staro in obrabljeno šaro.

SVETOVNI CIRKUS.

Piše Ivan Zvrha.

Družabna slojevska nasprotstva v današnji človeški družbi so tako očitna, da jih lahko vsakdo opazi, vidi in čuti, če le hoče.

Delavec, če dela, ima ali pa tudi ne tri obede dnevno in pa borno prenočišče. Če je pa delavec brezposelen, tedaj pa strada, da mu pokajo kosti, dasiravno še niso zgini-li trdi žulji — znaki moderne sužnosti — z njegovih rok.

Kako pa kapitalist? Kapitalist zasluži pri vsakem delavcu, ki dela za njega, po 2 do 10 tolarjev in še

več vsaki dan, kapitalist je lastnik najlepših palač, železnic, parobrodov, rudo- in premogokopov, tvornic itd. Vsi zakoni so tako prikriti, da ga varujejo. Tudi milica, policaji, duhovščina in sodniki so njega branitelji.

Kaj pa z duhovniki? Tudi ti so v službi kapitala. Za neproduktivno delo dobivajo \$1,000 do \$50,000 plače na leto. Iz hvaležnosti do kapitalistov pa strašijo delavce s pekrom in hudičem, kakor če bi delavci že na tem svetu ne imeli pekla.

Poleg teh trotov v človeški družbi imamo še druge. Tu so sodniki in visoki vojaški dostojanstveniki, generali, ki ne sejejo in ne orjejo, pa vendar žanjejo.

V naši veliki republiki je kapitalistična vlada tako dobrohotna, da dovoli delavcem, da sami volijo sodnike, da jih ob času stavk pošiljajo v ječe.

V stari Evropi, o kateri se trdi, da ni demokratična, pa rede delavci s svojimi žulji neko posebno vrsto ljudi. To pasmo ljudi se tako skrbno redi, kakor voli in prešiče za semenj. In ti pasmi ljudi pravijo, da so cesarji, kralji in knezi po milosti božji.

V današnji človeški družbi imamo skladišča, polna oblek, strojev, živeža itd. Delavci pa hodijo bosi, strgani in lačni, ker so tako pridno delali, da so skladišča napolnili z raznimi izdelki in pridelki.

Delavci so ustvarili ogromna mesta, krasne palače z brezštevilnimi sobami, sami pa stanujejo v bivališčih, ki so podobna živalskim hlevom, kjer jih po leti tare vročina po zimji pa mrz.

Delavci so zgradili vozove, kočije, železnice, avtomobile, sami pa hodijo peš. Imamo pač trampe in truste.

Dandanes imamo ljudi, ki plačajo za pasji pogreb \$15,000, za delavčev pogreb pa isti ljudje nimajo \$5,00.

V mestih imamo delavke, ki pri izurnem delu ne zaslužijo toliko, da bi se oblekle in do sitega najedle. In revice so prisiljene oprijeti se prostitucije.

Poleg navedenih kontrastov pa imamo v današnji človeški družbi še mnogo vrst goljufov, steparjev, tatov, ubijalcev, ki se vsi pod zaščito zakonov rede na troške delavcev.

Tudi škodoželjnost, nevošljivost, obrekovanje, sebičnost in koristolovstvo špancira povsod odprto na prvem mestu.

Imamo tudi preveč ponarejalcev nijač. Tudi strastnih kadilcev obojega spola je preveč, ki mislijo, da bodo pokadili tobak, v resnici bode pa tobak kadilce pokadil.

In ves ta kaos je baje po zatrdilu nekaterih ljudi ustvaril bog, ki je neskončno moder in vsegaveden. In ti ljudje, ki vso krivdo zvrčajo na boga, na bitje, ki ni in ne bode nikdar ekzistiralo, vsaj tako je dokazala moderna veda — so največ krivi, da na svetu vlada tako velikansko gorje, ker nočejo ljudstva poučiti o pravih uzrokih današnjega gorja.

BOJ ZA NEODVISNOST!

V prilog "Industrial Workers of the World"

Piše Fr. Petrič.

Neodvisnost je tako star-historičen pojem, kakor sužnost; pomeni lahko prav mnogo, pa tudi zelo malo.

Neodvisnost, postavljena ali opaževana v službi — se jo lahko tako napačno tolmači in izrablja, kakor napr. "svoboda", "kultura", "napredek" i. t. d.

Vse človeške dobe so imele svojo neodvisnost v gotovi meji v gotovih posameznikih in do danes sem imajo še to.

Nominalno je ekzistirala ta vedno v dobah, kvalifikalno pa v mejah in je imela zato, ker je ta pojem v zvezi z gospodarskimi odnosaji, ki so po ne socijalističnih uredbah ne splošni za družbo, vedno le v mejah — v posameznikih — temu pojmu odgovarjajočo vrednost.

Po oblikah družbe je prehajala neodvisnost vedno v mejo vladajoče struje, med tem ko je ostala, kot posledica vladajoče neodvisnosti — masi le sužnost.

Danes, pa tudi v prejšnjih dobah, se je to sicer zanikalo, dobrovedoč, da masa ne razumeva ekonomičnih principov v razvoju in da nezna ceniti in čuvati gospodarskih koristi, ki so predpogoj politične in od tod življenske neodvisnosti; da je masi ne pristopna jasnost o gospodarskem postanku, ki je zezan s členi neodvisne, vladajoče verige, ktero vlačijo odvisneži — to so produktivni sloji —, da se zamore prvota, postanek gibati perpetuelno v obstoju družbe.

Po oblikah družbe — kakor smo že rekli — je prehajala neodvisnost v oblikovne vladajoče tvorbe in se omejila; oblasti pa so čvale, da se neodvisnost ni raztegnila preko mejá. Vsled tega je imela vsaka neodvisnost in sužnost svoj historičen značaj odgovarjajoča dobi, v kateri je oboje živelo.

Kakor se je oboje razlikovalo po historičnih dobah, tako se je razlikovalo na kontinentih. Tako napr. je bila ruska oficijelna neodvisnost (vsaj pred revolucijo) v svojem bistvu popolnejša, kakor napr. avstrijska ali nemška; taljanska popolnejša od francoske i. t. d. Čim bolj popolna je bila sužnost mase, tim popolnejša je bila neodvisnost vladajoče struje.

O Švici bi napr. lahko rekli, da ste si neodvisnost in odvisnost srečale na premisi, da se zblížujete druga drugi, kajti obe ste močni — in skoraj bo "nedvisnost"; to se pravi vladujoča, manjša od one v masi (?).

Po dobah, t. j. historično, se razlikuje odvisnost in neodvisnost, kakor tudi boji za zadnje enako. Pač pa vsebuje fevdalna doba popolnoma drugačne družabne oblike in nje tvorbe od kapitalistične; boji za neodvisnost zasledujejo istotako historično pot iz dobe v dobo, a vendar vsako s svojim značajem.

Fevdalizem je rodil liberalizem (pričujoča kapitalistična družba ozir. doba), in značaj boja za neodvisnost je liberalen: "kdor je močnejši, ta naj uduši slabejega" — se glasi parola te dobe.

Kdor se bolje zaveda gospodarske matematike, ta vlada, ta je neodvisen.

Na krmilu imamo republikance in demokrate, in oboji pojo edino pesem: "slava zasebnemu kapitalu!" — Doba materijalizma! kajti resnica je, da materijalizem vlada svet danes. Ta materijalizem vlada svet po neodvisnežih, po trustovcih, magnatih. Toda v masi ne prevladuje materijalizem; in od kar se je pričelo delo na socialnem polju zbog anarhistov in socijalistov, so se našli vzroki in razlogi:

Če je sedanja doba — doba materijalizma, zato vendar ni odgovoren proletarjat, ko ne poseduje ničesar, ampak odgovorni so tisti, ki so v trustih; odgovorni so zato državniki, "neodvisneži". Neodvisnost na konto sužnosti ameriškega proletarjata - vlad. struja: hoče dandanes obesiti splošnosti materijalen značaj; ali to je švindeli. Ali so mar trustovci in drugi magnati reprezentanti mase? — Ne; — iz zgolj sebičnih nagibov, da postanejo neodvisni, so materijalisti — in infamija je, če kdo trdi, da je masa materijalistična; da so anarhisti in socijalisti materijalisti. Proletarijat je odvisna, suženjska tvorba napram buržoaziji in se mu le vsled tega predbaciva materijalizem, ker se pripravlja v boj za gospodarsko neodvisnost sploh! To pa je ideal, ki pomeni vse kaj drugega kot suh materijalizem nekaternikov današnje družbe. Anarhisti in socijalisti zahtevajo srečo za vse enako; ne samo za par delaničev, ki se žive ob sragah proletarjata. Zahteva se, naj bi bil vsak neodvisen, drug od drugega v materijalnem oziru; da predpogoj človeške ekzistence, ki mu po naturi sliši, ne ovira duševne popolnitve i. t. d. Skratka: da izgine "pereča točka" "o gospodarskem boju" iz površja; da se človeštvu da priliko vzdigniti rad materijo, da bo sposobno plavati z dušo in se poglobiti v kras vsega.

Ameriški narod obhaja vsako leto obletnico neodvisnosti iz pod angleškega jarma, ali prav ta narod bi lahko vedel, da je danes v veliko večji gospodarski sužnosti, kot je bil nekđaj pod Veliko Britanijo.

Komedija je — pa naj si bo ta komedija že kakršnega hoče značaja, deferentnega ali indeferentnega — če nosijo bolniki zdrave ljudi na plečih...

(Dalje pride.)

NEKATERIM V ALBUM.

Ameriški slovenski časnikarji pogovori, vedčnji ste drvarji.

Po Stritarju.

Kakor imamo ameriški Slovenci, sploh Amerikanci v trgovcih svoje posebne izrodke, tipe, katere je treba javno naslikati in njih slike pritiskati v album, da so vsakomur na ogled, istotako najdemo take pasme v ameriških sloven. časnikarjih.

Takim časnikarjem, ki se ogrinjajo vsaki dan s plaščem idealov, ki se povsod štulijo, kjer njih ozki možgani slutijo napredek, se gre le za intrige in pa — če prav trdijo, da niso materialisti — za povečanje njih osebnih dohodkov, posebno pa še za to, da bi slovenski narod občudoval njih oslovsko pamet. Ta

pasma piše pod tujim, izmišljenim imenom, da potem v svojem zmašilu, kateremu primanjkuje logike, hvali samega sebe pod pravim imenom. Presta hvali zemljo! Ali obo produkta sta iz prave, pristne minesotske moke, dasi sta navadna falzifikata, katerima je primješano precej krede, gipsa in drugih takih neužitnih tvarin, katerih se navadno poslužijo pri ponerejanju hrane le taki trgovci, ki so obiskovali šolo znamenitih konjskih sleparjev.

Presta hvali zemljo. In vendar sta eni in isti produkt, ki se le v tem loči, da se javnosti ponuja pod dveh različnima imenoma.

Ali presta nima le te lastnosti, da hvali zemljo, temveč je tudi pesniško navdahnjena, naduta, aristokratska, surova, posebno pa izbornou poučena o socializmu in anarhizmu.

Verzi, pa še kakšni, ki ji kar teko izpod v osminko zvitega peresa: Ubogi Prešern, ubogi Kette! Zakaj sta neki umrla. Od ameriških pesni-kovalcev bi se vsaj pošteno naučila pesni-kovati in vajina slava bi se potem živela v Slovincih, ko se bode naš planet že pogreznil v solnce. In Stritar! Zakaj vendar živš v Evropi? Zakaj ne čitaš ameriških slovenskih časnikov? Kako lahko bi se naučil fine satire v verzju in prozi!

Ali bi ne bilo imenitno, če bi bil Stritar v svojih pesniških in prozaičnih satiričnih proizvodih napisal.

"Ena, dve in krepko pograbi farške zgage."

"Proletarec je propalec."

Za take satirične pušice bi bil prejel Stritar ob sedemdesetletnici gotovo zlat lovorov venec od hvaležnega slovenskega naroda. Ali Stritar je prepustil to slavo ameriškim prestarjem, ki so tako malo slavohlepni, kakor grško-bajniški Herostrat, dobro vedoč, da take satirične pušice ne teknejo slovenskemu narodu, temveč le neki posebni vrsti živih bitij, ki se prav rada drenja okoli polnih koritov.

In ti vrsti živih bitij je bil proletarec še vedno propalec, ker ji navadno že pri rojstvu prineso polno korito, da iz njega je in se redi na račun proletarcev. In če tem koritarskim prestarjem le za nekaj časa odide polno korito, toliko bolj jih skominja po polnem koritu. V svoji želji po koritarskem žlempanju pa pozabijo, da so sami proletarci in torej udrihajo po proletarcih, po ljudeh, ki niso bili ob svojem rojstvu tako pametni, da bi svojim starišem zvolili posestnike koritov.

* * *

Ali ta pasma prestarjev se odeva tudi z brezverskim plaščem. Proti veri ne piše nikdar, ker to bi bil po nazorih prestarjev anarhizem, pač pa slikah kaže človeške slabosti farjev, ker take slike, če prav so grde in ostudne, nesejo denar.

Pa zakaj naj bi bili prestarji izbireni v sredstvih, ki nosijo denar. Saj denar ne smrdi! Za take malenkosti naj se brigajo le proletarci, ki so tako vestni, da trdijo, da denar tudi smrdi, če ga kdo s tem zasluži, da prodaja smedečo vsebino iz podposteljnega lonca.

Prestarji imajo svoje liste, v katerih lahko dokazujejo narodu, da gnojnica ni gnojnica, da blato iz

Upr. J. Komran, 382 Hanover str., Milwaukee, Wis.: Vaš list je pošta vrnila z opazko: "not in Directory". Prosimo, naznanite nam pravi naslov. — Pozdrav!

sastavu ureda, kao što i zaključak konferencije od 4. i 5. ožujka, prema kome se imala na dane 16., 17., 18. i 19. srpnja sastati interparlamentarna komisija u Londonu, na kojoj su morali sudjelovati opunomoćeni zastupnici svih ruskih socijalističkih stranaka, a koja je imala biti demonstracija za principe međunarodnog socijalizma i protest proletarijata protiv strahota i zločina carizma. Osim toga izostavljeno je i izvješće druga Keir-Hardie-a o pokretu u Engleskoj i o samsatnome radnome danu. Ovaj se puta dakle ograničujemo na objelodanjenje ovih dvaju znamenitih dokumenata:

1. Inozemni odbor saveza letskih socijaldemokrata. Međunarodnom socijalističkom uredu u Bruselju.

Ovim pozivom obraća se savez letskih socijaldemokrata po prvi puta na širu javnost inozemstva, pa si ovom prilikom dozvoljuje uredu saopćiti nešto o svome razvoju i svome djelovanju, odakle će se najjasnije razabrati, zašto baš u ovome času pristupamo uredu.

Područje djelovanja saveza letskih socijaldemokrata su pretežnim dijelom baltičke pokrajine, odnosno ona područja ovih pokrajina, gdje se govori letskim jezikom, a to su gubernementi Livonska i Kurlonska s pučanstvom od kojih 2 milijuna duša. Socijalnu strukturu ovog dijela ruskog carstva označuje opstanak ovdješnjeg strogo izrazitog proletarijata. Industrijalno radništvo koncentrira se u većim i manjim gradovima, kao Riga, Libava, Mitava, Vindava itd., gdje je do sada igrala vodiljnu ulogu buržoazija, koja je vanredno jako procijedjena njemačkim elementima. Ladanjem je ovladala klasa junkera, koja posjeduje gotovo polovicu čitavoga zemljišta, i koja u svojoj politici nimalo ne zaostaje za onom svojih drugova u istočnom Polablu. Pokraj nje postoji i nešto imućnija seljačka klasa, no ipak su tri četvrtine seoskog pučanstva zemljoradnici bez posjeda, što svakako dovoljno objašnjuje jakost pokreta u baltičkim pokrajinama. Ne vlada ovdje manje gladi, nego u nutarnjoj Rusiji, a nezadovoljstvo sa podjelom zemljišta izbilo je svagdje, gdje je samo moglo da izrazi svoje potrebe. No i seljaštvo je nezadovoljno, jer veliki posjed uživa svu silu povlastica, koje su mu ostale još iz dobe kmetstva. Tako ima primjerice još uvijek pravo skrbništva. Cestarinu moraju isključivo podnositi seljaci, dok već decenije uzalud traže pravo lova i ribarstva. Ti odnosi daju doduše pokretu u baltičkim pokrajinama jaki socijalni karakter. Većim djelom bio je on uperen protiv veleposjeda i postojećeg carskog režima. Kulturni razvoj u baltičkim provincijama dobro razvito, pravo udruživanja i novinstva, mnogo je doprinijelo, da se pokret nije ograničio lih na rušenje političkih zoreka, nego se dao i na pozitivan rad, kako je to osobito jasno izraženo u reorganizaciji mjesne samouprave koncem prijašnje godine.

Rad socijalističke propagande našao je u ovim ekonomskim i kulturnim prilikama vanredno povoljno tlo. Njen početak leži u devedesetim godinama, gdje je najprije prodrila u akademsku omladinu i nosila više teoretski značaj.

U toj formi mogla se prilično nesmetano obavljati.

U to doba počinju se razvijati prve skupine s različitim programatičkim i taktičkim osobitostima, iz kojih su se postepeno konsolidovale dvije postojeće stranke, što sada imaju političko vodstvo na letskom području: "Savez letskih socijaldemokrata" i "letška socijaldemokratska stranka". Prvu organizaciju sastavljaju elementi, koji su prvi od teoretskih rasprava prešli na praktični rad, dok je druga nastala više iz stopljenja akademskih skupina, koje su mogle legalno djelovati. Starija organizacija jest savez, koji je niknuo koncem devedesetih godina, dok je "stranka" kao takova stupila na javno poprište tek godine 1903.

Programatičke i taktičke osebnosti obih organizacija dadu se šematički prikazati kao one socijalnih revolucionara i socijalnih demokrata u Rusiji. No samo šematički. Mi ćemo vam priposlati prevod svoga programa, no hoćemo već ovdje, da upozorimo na glavna obilježja svoga naziranja. Politički dio našeg programa karakterizira zahtjev dalekosežne političke autonomije za našu domovinu, dok program "stranke" ovaj zahtjev isključuje. Oko ovog pitanja vodila se kroz nekoliko godina živa izmjena misli, koja se sada sve više približuje riješenju u smislu naših nazora. Polazeći sa stanovišta demokracije tražimo referendum i inicijativu, što naša bratska organizacija otklanja. Predaleko bi nas vodilo, kad bismo htjeli ovdje probiti sva pitanja, o kojima se raspravljalo u savezu s gornjim političkim zahtjevima. Mi se zadovoljavamo s nekim obrisima.

Najdalekosežnija razlika u shvaćanju saveza i "stranke" leži u socijalnom dijelu odnosno u agrarnoj politici. Mi se priključujemo u svojim agrarno-političkim težnjama ruskoj socijalno-revolucionarnoj stranci, a da se kraj toga naravno ne indentificiramo s njome u njenim nazorima o općini. No mi smo uvjerenja, da se svrsi shodna agrarna politika danas ne može zadovoljiti time, da olakša mobilizovanje zemljišnog posjeda, i da sve nade položi u tendence objektivnoga razvoja, od kojih se očekuje ostvarenje konačnih socijalističkih ciljeva, nego hoćemo već sada, kad stojimo u Rusiji u predvečerju velikih prevrata, započeti komad socijalnog uzgojnog rada zauzimajući se za stvaranje radnih zadruga na ladanju, kojima se ima izvanredno zemljište dati na uživanje pod vodstvom i nadzorom samouprave. Kraj oskudnog bogatstva zemlje i gustoće žiteljstva u našoj domovini mislimo, da ćemo samo na taj način moći doskočiti gladi na selu, što kod podjele zemljišta prema privredno-gospodarskim načelima nije moguće. Ovo stanovište otklanja potpunoma druga organizacija naše zemlje. Ona hoće zemljište prepustiti čistom prometnom gospodarstvu. Dosljedno prema svome programu razvijamo i osobito živu djelatnost među seoskim proletarijatom, te možemo u tom pogledu zabilježiti najbolje uspjehe.

Misao zadrugarstva nalazi sve više odziva i čini snažnu protutežu težnjama naših malogradjanskih demokrata, koji parceliranjem veleposjeda hoće da uvećaju stalež

farmera, a time da ojačaju svojih reakcionarnih pristaša. Osebnosti obih organizacija izražuju se i u taktici. Mi smo pristaše opsežnih sratetičkih metoda i ne isključujemo u ruskim odnošajima i najoštriji politički pritisak u obliku pojedinačnih napadaja.

Naprotiv slijedi "stranka" više taktiku ruskih socijaldemokrata.

Savez je izdao prvi ilegalni letski časopis "Latweeschu strahdneeks" (Letški radnik), za kojim je poslije slijedio "Proletareets". U samoj zemlji izašao je "Uspreckschu" (Napred), kome se je priključio specijalni list za dnevnu politiku. "Strahdneeks" (Radnik). No osobito revno gojio je savez literaturu letsku. Usmena agitacija vodila se u klubovima za propagandu, a poslije i u agitacionim skupštinama. Nadalje je savez sudjelovao u svim revolucionarnim događajima i sukobima prošle godine, te je i sada spreman uhvatiti se u koštac s bijesnim hordama. Još moramo pridodati, da savez veliku važnost polaže na način transporta spisa i t. d., što nam omogućuje, da zadovoljavamo ne samo svojim potrebama, nego da i raznim drugim organizacijama priskočimo u pomoć. Broj naših organizovanih članova iznosi do 10,000.

Vama će biti poznato, pod kakvim odnošajima moramo sada raditi. Stotine naših članova nalaze se u tamnicama, mnogi su morali pobjeći u inozemstvo, gdje sada naj-

oskudnije živu. Naša su srestva vrlo iscrpljena. Mi smo do sada izbjegavali, da zatražimo pomoć vanjskih drugova, no držimo, da sada i u tom pogledu moramo apelirati na solidarnost drugova, jer trebamo ruku pomoćnicu u borbi, koju vidimo, i koja će u najkraćem vremenu tražiti još tisuće mrtvih i sakatih. Ove strahote nadmašuju i one, koje su se razmahale kod ugušenja poljskoga pokreta od god. 1863. Mi proživljavamo epizodu, najkrvaviju u povjesti naše zemlje. U tom nam je času silno potrebna pomoć.

Naša molba sastoji u sljedećemu:

1. Molimo, da našu stranku primite u savez socijalističkih stranaka, da savezu letskih socijaldemokrata dadete zastupstvo u uredu, i da ga inače u svakom pogledu podupirete.

2. Molimo, da se i Vi sa svoje strane pobrinete oko proširenja letaka, koji na francuskom, engleskom, njemačkom, talijanskom i drugim jezicima opisuju strahote u baltičkim pokrajinama, i da na isti upozorite stranačku štampu i organizacije.

3. Molimo, da povedete sabiranje novca, ako je moguće specijalno za baltičke pokrajine.

4. Molimo, da kod podijeljenja potpora za žrtve ruske revolucije uzmete u obzir i naše organizacije i da savezu obzirom na to, što do sada nije participirao ni na kojoj potpori, dopitate izvjesnu kvotu

POZOR! SLOVENC! POZOR!
SALOON
z modernim kegljiščem

Sveže pivo v sodčih in buteljkah in druge raznovrstne pijače ter unijske smodke. Potniki dobe čedno prenočišče za nizko ceno. Postrežba točna in izborna. Vsem Slovencem in drugim Slovanom se toplo priporoča

Martin Potokar
564 So Center Ave., Chicago.

Dr. W. C. Ohlendorf, M. D.
zdravnik za notranje bolezni in ranocelnik.

Zdravniška preiskava brezplačno — plačati je le zdravlje. 647 in 649 Blue Island Ave., Chicago. Uradne ure: Od 1 do 3 po ol. Od 7 do 9 zvečer. Izven Chicago živeči bolniki naj pišelo slovenski

Jože Sabath

advokat in pravni zastopnik v kazenskih in civilnih zadevah.

Pišite slovenski!

1628-1638 Unity Building
79 Dearborn St., Chicago, Ill.

Res 5155 Prairie Ave.
Phone Drexel 7271.

Košiček Bratje
SALOON!

Dobro pivo, wiskey, likere, vino, izvrstne smodke in prigrižek. Oglasite se na Centri!

SLOVENCEM IN HRVATOM
priporočam svojo

gostilno, dvorano za veselice in društ. zadeve.

Točim izborna pivo "Magnet", fina namizna importirana in domača vina, izvrstno žganje itd. Pri meni so le fine, unijske smodke na prodaji —

JOŽE POLAČEK,

535 BLUE ISLAND AVE. CHICAGO, ILL.

POZOR!

Slovincem in Hrvatom naznanjamo, da izdelujemo raznovrstne

OBLEKE

po najnovjšem kroju. Unijsko delo; trepžno in lično. V zalogi imamo tudi razne druge potrebščine, ki spadajo v delokrog oprave — oblek. Pridite in oglejte si našo izložbo. Z vsem spoštovanjem

J. J. DVORAK & CO.

598-600 Blue Island Ave., Chicago.

POZOR!

od novca, što ga je uređ već do sada sabrao.

Ruska revolucionarna stranka i stranka poljskih socijalista (P. P. S.) dat će vam najpripravnije svaku informaciju o svojoj organizaciji.

Sa sudruškim pozdravom

Saves letskih socijaldemokrata.

Drug Karski poslao je u ime socijalno demokratske stranke u Poljskoj i Litaviji slijedeće pismo i moli, da se članovima uređa stavi do znanja.

Štovani drugovi!

Oči svega socijalističkoga svijeta uperene su danas prema istoku, gdje se zadivljenim pogledima proletarijata ukazuje jutarnje rumenilo narodne slobode, optočene krvavim purpustom, gdje buržoazija u strahu i trepetu gleda, kako crvena sablast socijalne revolucije poprima vidne oblike. Duma je prije svoga ona, koja čini središte općenitog interesa. Ova duma, koja je nikla iz krvi proletarijata, koja svoj opstanak zahvaljuje neupućenosti seljačkog pučanstva i čeznuću buržoazije za dokrajčenjem revolucije, koja nas poplavljuje s pravom bujicom beskonačnih govora, a da kraj toga ni na časak ne priječi vladu, da kao i prije proljeva potoke ljudske krvi.

Iz lista jednog člana stranke, čiji smo sastavni dio i mi, saznali ste za krvave progone naše "ustavne" vlade, koja dan za danom podiže nova vješala, na kojima borci za slobodu plaćaju životom svoju požrtvovnost. Duma označuje ova djela krvave carske pravde kao rasta umorstva. Vlada s podvostručenom snagom diže svoje žrtve na vješala. Vješala se koče u Sebastopolu, Rigi, Varšavi, Sibiriji. S vješalima je vlada pokrila cijeli "slavodobitni put", koji je narodne zastupnike iz svih dijelova carstva dovodio u dumu, što ju je ona sazvala. Duma proglašuje carsku vladu zločinačkom bandom. Vlada nastoji, da ovaj naziv zasluži novim zločinstvima. U svom zlotvornom ludilu izmišlja svaki dan novije, svaki dan divlje mjere potlačenja u nadi, da će izazvati novi, možda preuranjeni izljev ogorčenja patničkog puka, da uzmogne revoluciju konačno ugušiti, i da ovo ognjište revolta, koje uzbuđuju već čitavi svijet, pretvori u zemlju, u kojoj vlada grobna tišina.

Na području naše specijalne djelatnosti, u toj, bezbrojnim potocima krvi poplavljenom Poljskoj slavi ona i opet orgije, koje su još strašnije, nego sve, što se dogodilo u Odesi, Homelu, Kišenjevu i t. d. Usljed Petarde, bačene u gomilu religioznih ophodnika, na što su slijedili hici iz samokresa, probuđiše zločinci Trepovljeve bande sumnju, kao da su Židovi htjeli napasti kršćansku procesiju i bombom ubiti svećenika. I u tili čas sjatiše se najniži talozi gradskoga žiteljstva zajedno sa bandom, koja je upravo za tu svrhu bila naručena; te otpoče pokolj, koji po svojoj okrutnosti nema premca ni u krvavim analima carske povjesti. Vojništvo gleda pasivno pokolj, i kad se napokon gane iz te svoje nedjelotvornosti čini to samo zato, da poput divljih zvijezdi nahuckane narije uzmogne progoniti.

Drugovi! Mi, koji smo se već privikli krvavim strahotama carskoga režima, i mi se sami užasavamo pred opisom ovih prizora, ko-

ji moraju zgroziti cijeli civilizovani svijet. I to, što se u Bjalostoku dogodilo, imalo bi, kako Trepovljeva "crna stotina" snuje, biti tek prolog drugim i sličnim prizorima. Mi imademo pouzdane obavijesti, da se skorih dana u Varšavi spremaju protužidovski izgedi. Bjalostok, vješala u Varšavi, Rigi i drugim gradovima imala bi biti znak za ugušenje revolucije u Rusiju, a time da se uguše i pokreti za slobodu i u cijeloj Evropi.

(Dalje pride.)

O graftu

v S. N. P. J.

V PRIHODNJI ŠTEVILKI !!!!

Pozor!

Rojake po Pennsylvaniji in Ohio opozarjamo, naj se varujejo sleparja Johna Stoniča, bivšega predsednika S. N. P. J., ki lazi pod vplivom stolca v jednoti z urami in

verizicami okoli. John Stonič, graftar v S. N. P. J., ni več predsednik jednote! — Dobri je za služeno brco.

Listnica upravnistva.

— Parkrat smo že opominjali rojake in cenj. naročnike, naj na pošti odločno zahtevajo njih stvari, kajti rado se zgodi, da leže stvari na pošti, pa se iz malomarnosti pošt. uradnikov — posebno po deželi — ne pride rečem v oko.

Na tak način nastanejo nespozumljive reklamacije, ki dajo nepotrebne opravke reklamatorju in upravnistvu. — Pozor torej!

Klemenčič, Tacoma: Glede tiste stvari je vse v redu. Svota je vknjžena; izkazana pa zato ni, ker naročnino ne izkazujemo, pač pa "listu v podporo". — Najtopleje pozdrave!

Viljem Brunschmid, Minneapolis: "Kapricio" vzeli naznanje; "überschuss" se Vam vrne v pošt. znamkah. — Adijo!

Govilna pri Čeh-u!

Podpisani naznanjam rojakom, da sem otvoril novourejeni saloon

568 S. Centre Ave., Chicago

V mojem salonu se dobi vse, sem spadajoče stvari. Pridite in pripeljite znance in prijatelje!
Z vsem spoštovanjem

FRANK ČEH.

Jugoslovanska vinarna!

Podpisani naznanjam Hrvatoma in Slovencema v Chicagu in okolici, da točim najboljša raznovrstna vina po primirni ceni.

Pridite, pripeljite znance in prijatelje, da se prepričate.
Z vsem spoštovanjem

Slavoljub Štajdohar,
316 W. 18th St., Chicago

Kedo vam zamore pomagati.

Ako ste bolni, slabi ali v nevolji?

Na svaki način samo oni zdravnik, kateremu so dobro znane vse človeške bolezni, trpljenja in slabosti!

ROJAKI! Pazite komu poverite zdravljenje Vaših bolezni!

Kajti v Vašem zdravju obvisi Vaša prihodnost, kakor tudi Vaše družine, Vaši malih in dragih, za katere se mučite in delate. Zatoraj rojaki, ako Vam je potreba nasveta ali zdravniške pomoči, vedite, da je naš stari, izkušeni in po celem svetu znani in slavni:

Dr. E. C. COLLINS Medical Institute,

edini, kateri zamore in kateri garantira, da Vas zagotovo ozdravi od katere koli akutne, kronične ali zastarele bolezni kakor: bolezni na plućah, prsih, želodcu, črevah, ledvicah, jetrah, mehurju, kakor tudi vse bolezni v trebušni votlini, bolezni v grlu, nosu, glavi, nervoznost, živčne bolezni, prehudo utripanje in bolezni srca, katar, prehlajenje, naduho, bronhialni, pljučni in prsni kašelj, bluvanje krvi, mrzico, vročino, težko dihanje, nepravilno prebavljanje, revmatizem, giht, tiganje in bolečine v križu, rokah, nogah, ledjih in boku, zlato žilo (hemeroide), grižo ali preliv, nečisto in pokvarjeno kri, otekle noge in telo, vodenico, božjast, slabosti pri spolnem obbevanju, polucijo, nasledke onanije (samozrabljenja), šumenje in tok iz ušes, oglušenje, vse bolezni na očeh, izpadauje las, luske ali prh na glavi, srbenje, lišaje mazolje, ture, hraste in rane, vse ženske bolezni na notranjih organih, neurastenični glavobolj, neredno mesečno čiščenje, beli tok, bolezni na maternini i. t. d., kakor tudi vse ostale notranje in zunanje bolezni. On je prvi in edini, kateri ozdravi jetiko in Sifilis kakor tudi vse

tajne spolne bolezni moške in ženske.

POZOR! Zakaj drugi zdravniki ali zdravniški zavodi nimajo pismenih zahval ali slik od ozdravljenih bolnikov! **Odgovor!** Zato ker niso nikogar ozdravili — potem je popolnoma naravno, da se jim ljudje ne zahvaljujejo.

Tu donasamo par slik onih bolnikov katere je naš slavni Dr. E. C. COLLINS, M. I., v zadujem času popolnoma im do kraja ozdravil.

Ozdravljen: bolezni v prsih, težkega dihanja in slabosti.

VLADIMIR S. JOVANOVIČ,
New Albany, Ind.

Ozdravljen: bolečin v križu in reumatizma v rokah in nogah, JOZO PERNAR,

Box 212, Richmond, W. Va.

Ozdravljena: težke prsne bolezni in reumatizma v križu in ledjih. TEREZIJA KUMOR,

10113 Commercial Ave., Chicago, Ill.

Ozdravljen: Rheumatizma in stisnenja mehurja. BOŽO DOBRAŠ, Box 51 Boston, N.Y.

Ozdravljen: Dispepsije in želodčnega katarja. MILOŠ LAVRNIC,

A. V. S. Co. Leadville, Colo.

Ozdravljen: prebadanja v rebrih. MARKO TRBOVIČ,

23 River Bank, Kansas City, Kans.

Ozdravljena: bolezni v prsih, želodčnega katarja i težkega dihanja in bolezni srca.

MICHALINA MOKRAWICKA,
45—5th Street, Passaic, N. J.

Imamo še na stotine drugih pismenih zahval od ozdravljenih bolnikov, — katerih pa radi pomanjkanja prestora nemoremo vsih naekrat objaviti. — Zatoraj rojaki Slovenci! Predno se obrnete na kakega zdravnika ali zdravniški zavod — prašajte nas za svet — ako ste bolni, slabi ali nemočni — ali ako Vas drugi zdraviki niso mogli ozdraviti, — točno in brez vsacega sramovanja opišite Vašo bolezen v svojem materinem jeziku — pišite koliko ste stari — koliko časa traja bolezen ter vse glavne znake bolezni. Ako Vam bolezen popolnoma znama, pišite po knjiga Zdravje katero dobite zastonj, ako pismu priložite nekoliko poštnih znamk za poštnino. — Pisma naslavlajte na slediči naslov:

DR. E. C. COLLINS MEDICAL INSTITUTE,

146 WEST 34th ST., NEW YORK, N. Y.

potem smete z mirno dušo biti prepričani Vašega popolnega ozdravljenja.

Kedor hoče osobno priti v ta zavod, je isti odprt vsaki dan od 10 predpoldnem do 5 popoldne, — ob nedeljah in praznikih od 10 do 1.